

*КАЛІНІЧЕВА Галина Іванівна,
ПВНЗ «Міжнародний науково-технічний
університет імені академіка Юрія Бугая»,
м. Київ*

ПРОБЛЕМИ ГАРМОНІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ У СФЕРІ АРХІВНОЇ СПРАВИ ТА КЕРУВАННЯ ДОКУМЕНТАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ

Глобалізаційні процеси та стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій детермінували процес розроблення й імплементації міжнародних стандартів у сфері архівної справи та керування документаційними процесами. Актуальним і важливим завданням, яке обумовлює перехід України до формування єдиного інформаційного простору, є гармонізація міжнародних стандартів у сфері архівної справи та керування документаційними процесами, що передбачає приведення змісту стандарту у відповідність з іншим стандартом для взаємного розуміння інформації, що міститься в них.

Стандарти в галузі архівної справи та керування документаційними процесами розробляються Міжнародною радою архівів (МРА) та технічними комітетами Міжнародної організації зі стандартизації (International Organization for Standardization – ISO). Розроблення міжнародних стандартів в галузі бібліотечної, видавничої, інформаційної та архівної справи здійснює технічний комітет ISO/TC 46 «Інформація та документація». Станом на квітень 2016 р. цим технічним комітетом було розроблено й опубліковано 115 стандартів. Стандартизацію в сфері архівної справи та керування документаційними процесами здійснює підкомітет ISO/TC 46/SC 11 «Архіви/керування документаційними процесами», який підготував 18 стандартів, а також національні комітети зі стандартизації. Україну в ISO/TC 46 представляє Технічний комітет 144 «Інформація і документація», який має статус спостерігача. Підготовку стандартів у сфері керування документаційними процесами здійснюють також інші технічні комітети ISO:

ISO/TC 154 «Документи та інформація в торгівлі, промисловості та управлінні»; ISO/TC 176 «Управління якістю та забезпечення якості». Зокрема, технічним комітетом ISO/TC 171 «Прикладні системи створення та зберігання документів» розроблено низку стандартів, що стосуються мікрографії, мікрофільмування, технічних аспектів зберігання електронних документів.

Гармонізований стандарт – це національний стандарт, який відповідає стандарту, розробленому міжнародною або регіональною організацією зі стандартизації. Попри те, що в Україні ще на початку XXI століття на законодавчому рівні визначено пріоритетність прямого впровадження міжнародних стандартів та дотримання міжнародних і європейських правил і процедур стандартизації, нинішній стан розвитку стандартизації у сфері архівної справи та діловодства демонструє очевидне відставання. Гармонізація міжнародних стандартів у сфері архівної справи та керування документаційними процесами в Україні відбувається вкрай повільно через низку об'єктивних і суб'єктивних причин: відсутності належної уваги до проблем стандартизації в цій галузі, загального стану розвитку стандартизації в Україні упродовж років незалежності, специфіки науково-технічної політики українського керівництва, залишкового принципу бюджетного фінансування соціогуманітарної та культурної сфер життєдіяльності суспільства, кадрових проблем в системі архівної справи та діловодства, особливостей професійної підготовки фахівців документної та інформаційної сфери тощо. Результатом такої політики є той факт, що нині в Україні гармонізовано лише п'ять міжнародних стандартів у сфері архівної справи та керування документаційними процесами та п'ять стандартів у галузі збереження аудіовізуальних документів.

На сьогоднішній день в архівному середовищі широко обговорюється питання перегляду дескриптивних стандартів МРА, який передбачає уніфікацію термінології стандартів, областей управління та роз'яснення, яким чином стандарти співвідносяться один з одним та можуть бути використані в адміністративній структурі. В Україні донині залишається відкритим питання

щодо визначення ступеню відповідності прийняття міжнародних стандартів: затверджувати як національні стандарти ідентичні переклади стандартів ISO чи адаптувати їх з урахуванням вітчизняного досвіду та традицій. Нагальним завданням у процесі гармонізації міжнародних стандартів в Україні є унеможливлення формального підходу. Як правило, проведення роботи із сумісності національних і міжнародних стандартів зводиться до повного та дослівного перекладу змісту, що не враховує національних особливостей мови.

За нашим баченням [1], необхідною умовою для розвитку міжнародних комунікацій у галузі архівної інформації, створення інформаційних масивів архівних документів довідкового характеру є впровадження в Україні всього комплексу дескриптивних стандартів МРА, які взаємопов'язані та доповнюють один одного (стандарти ISAAR(CPF), ISDAH, ISDF, ISF, їх технологічні відповідники EAC, EAD). У галузі збереження архівних документів необхідно передусім впровадити базовий стандарт ICO 11799:2003 «Information and documentation – Document storage requirements for archive and library materials» (*Інформація та документація. Вимоги до зберігання архівних та бібліотечних матеріалів*), що визначає характеристики сховищ, які використовуються для довготривалого зберігання архівних та бібліотечних фондів, розміщення та конструкцію будівель, а також обладнання, що використовуються для збереження. У сфері керування документаційними процесами, на наш погляд, передусім доцільно гармонізувати стандарти ISO серії 30300 «Інформація та документація. Система керування документами», які є основою єдиної системи стандартів у сфері керування документацією. На часі – впровадження чинних стандартів цієї серії (ISO 30300, ISO 30301) та планування гармонізації стандартів, підготовка яких нині відбувається (ISO 30303, ISO 30302, ISO 30304). Актуальною для України є також гармонізація інших взаємопов'язаних міжнародних стандартів та технічних звітів, що стосуються впровадження документних процесів. Йдеться, зокрема, про стандарти ISO 22310:2006, ISO 23081, ISO /TR 13028, ISO /TR 26122, ISO /TR 13008. Варто бути готовими до гармонізації оновленої версії стандарту ISO 15489:2001.

Для роботи у сфері керування електронними документами на рівні сучасних вимог інформаційного суспільства в Україні важливо гармонізувати, передусім, стандарти та технічні звіти: ISO 14641-1:2012 «Electronic archiving – Part 1: Specifications concerning the design and the operation of an information system for electronic information preservation» (*Керування електронними документами – Проектування та експлуатація інформаційних систем для забезпечення тривалого збереження електронних документів. Частина 1: Специфікації*); ISO/TR 18492:2005 «Long-term preservation of electronic document-based information» (*Забезпечення тривалого збереження електронних документів*).

Таким чином, гармонізація та впровадження в Україні міжнародних стандартів в галузі архівної справи та документознавства є актуальним та важливим завданням, необхідною умовою переходу до формування єдиного інформаційного простору. На часі – реалізація розробленого науковцями УНДІАСД перспективного плану гармонізації та впровадження міжнародних стандартів в сфері архівної справи та керування документаційними процесами, який би враховував потреби галузі та суспільства [2].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Калінічева Г.І., Романовський Р.В. Міжнародні стандарти у сфері архівної справи та керування документаційними процесами: проблеми гармонізації в Україні / Калінічева Галина Іванівна, Романовський Ростислав Володимирович // *Архіви України*. – 2015. – Випуск 4 (298) – С. 44-63.
2. Звіт про науково-дослідну роботу «Визначення та наукове обґрунтування напрямів розвитку системи стандартизації у сфері архівної справи та діловодства. Галузева програма стандартизації» / Калінічева Г.І. (керівник НДР), Романовський Р.В. – Київ: УНДІАСД, 2015. – 81 с.

КАЧМАЛА Вікторія Іванівна,
Державний університет телекомунікацій,
м. Київ

РОЛЬ ЦДІАК УКРАЇНИ У ВИВЧЕННІ ІСТОРИЧНОЇ СПАДЩИНИ

Київський центральний архів засновано згідно з указом Сенату від 2 квітня 1852 р. Ідея створення виникла серед членів Тимчасової комісії для